

Наталія Іванівна Меленчук,
аспірант кафедри загальної та диференціальної психології,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Фонтанська дорога, 4, м. Одеса, Україна

НАРЦИСИЧНІ ПРОЯВИ АВАНТЮРНОСТІ

У повідомленні надані результати теоретико-емпіричного дослідження, спрямованого на вивчення співвідношення між показниками схильності до авантюрності та проявів нарцисизму. Схильність до авантюрної поведінки (авантюрність) розглядається як властивість особистості, котра виявляється в стійкому домінуванні такого емоційного настрою, способу мислення, вчинків, дій, що характеризуються вільною (від будь-яких зовнішніх вимог і умовностей) поведінкою заради досягнення легкого і швидкого успіху переважно без урахування конкретної ситуації. При дослідженні співвідношення показників схильності до авантюрності та нарцисизму встановлені як від'ємні, так і додатні значимі зв'язки. Розглядаються та порівнюються профілі показників нарцисизму в групах осіб з мінімальною та максимальною вираженістю загального показника схильності до авантюрності. Встановлено, що у представників групи авантюрних осіб значення загального показника нарцисизму вищі, ніж у представників групи неавантюрних осіб. У авантюрних осіб більш виражені такі риси особистості, як: віра у власну унікальність, грандіозне відчуття самозначимості, потреба в постійній увазі і захопленні, очікування особливого ставлення, перебільшення масштабів власної значущості, що пов'язане із знеціненням цінностей інших людей, прагненням до об'єкта, який «зможє» підтримувати позитивне афективне забарвлення уявлення особистості про себе тощо.

Ключові слова: авантюрність, схильність до авантюрності, нарцисизм, Self-система, властивість особистості, особистість.

Постановка проблеми. Стрімкі соціально-економічні зміни та висока динамічність життєдіяльності вимагає нового осмислення взаємостосунків людини та суспільства. Сьогодні в суспільстві зазнають суттєвих змін життєві домінанти, що сприймаються як норма, формуючи характерний світогляд людини. Зокрема мова йде про такі властивості особистості, що дають змогу отримати бажаний результат з меншими затратами зусиль та часу, причому миттєво, а не за допомогою повільних, поступових дій. Саме такою рисою є схильність особистості до авантюрної поведінки (авантюрності), яку можна розглядати не лише як негативне явище стосовно оточення, а і як ресурс творчого прийняття рішень особистістю, котрий може сприяти або запобігати адаптаційним процесам у життєдіяльності людини.

Аналіз психологічної літератури показав, що проблема авантюрності розглядалась В. Є. Лебедько, О. К. Секацьким, О. Ф. Строевим, С. Рот, І. Ю. Тимофєєвою та іншими. Зазначена проблема також опосередковано представлена у роботах С. В. Бикової, Є. П. Ільїна, Ю. Козелецького, Т. В. Корнілової, О. І. Саннікова та інших [1; 7].

У даному дослідженні авантюрність (схильність до авантюрної поведінки) розглядається як властивість особистості, як стійке домінування такого емоційного настрою, способу мислення, вчинків, дій, котрі характеризуються вільною (від будь-яких зовнішніх вимог і умовностей) поведінкою заради досягнення легкого і швидкого успіху переважно без урахування конкретної ситуації [1; 3].

Деякі науковці серед рис особистості, що сприяють виникненню авантюрності, виокремлюють такі, як нар-

цисизм, манія величі, інфантильне почуття веселості тощо [1; 7]. Вважається, що особистість із нарцисичним ядром характеризується грандіозним відчуттям самозначимості; захопленням фантазіями про необмеженій успіх, владу; вірою у власну унікальність; потребою в захваті; почуттям привілейованості; експлуатацією в міжособистісних стосунках; дефіцитом емпатії; заздрістю до досягнень інших; зухвалою, нахабною поведінкою; емоційною жвавістю; оптимістичністю; багатим уявленням; широким кругозором; себелобством, самовпевненістю; егоїстичністю тощо [4].

Отже, метою даного повідомлення є виклад результатів емпіричного дослідження проявів нарцисизму у представників двох груп осіб: з максимальною та мінімальною схильністю до авантюрної поведінки (авантюрності).

Методи дослідження. Діагностика схильності до авантюрності здійснювалась за допомогою «Тест-опитувальника схильності до авантюрності», розробленого у співавторстві відповідно до вимог психометрики [1]. Ця методика базується на теоретичному конструкті, згідно з яким схильність до авантюрної поведінки (авантюрності) розглядається як складна інтегральна властивість особистості і включає наступні показники (шкали): настановний компонент; емоційний компонент; когнітивний компонент; конативний компонент; риси особистості, що аранжують (супроводжують) і провокують авантюрність; чутливість до авантюрних дій та загальний показник схильності до авантюрності. Кожний компонент представляє собою біполярний континуум, на одному полюсі якого містяться характеристики, що відображають яскраву вираженість відповідного компонента, на протилеж-

ному – слабку вираженість і навіть відсутність його проявів. Якісно-кількісне поєднання цих компонентів характеризує індивідуальну структуру та специфіку схильності до авантюрної поведінки (авантюрності). Також методика містить і загальний показник схильності до авантюрності, що необхідний для визначення загального рівня схильності до авантюрності [1; 5].

Для діагностики нарцисизму використовувалася клініко-психологічна тестова методика «Тест оцінки нарцисизму», розроблений F.-W. Deneke і V. Hilgenstock та адаптований в 2003 році в НДПНІ ім. Бехтерева Н. М. Залуцькою, А. Я. Вукс під керівництвом В. Д. Віда [2]. Ця методика надає можливості вимірювання зведеного кількісного показника сили особистості, а також дозволяє здійснювати ізольовану об'єктивізацію специфіки патології нарцисичного типу у різних контингентів дорослого населення. Автори методики нарцисичну регуляцію розглядають як підтримання афективної рівноваги щодо почуттів внутрішньої стабільності, власної цінності, впевненості в собі та доброго самопочуття, тобто щодо почуття самого себе, або власного Self. Психоаналітичне розуміння Self, що відображає цілісність особистості, її біологічно-психічну єдність, на відміну від Ego, включає в себе усвідомлювану сферу і представляє собою регуляторний компонент особистості, що містить й інші компоненти (відчуття, мислення, інтелект, пам'ять, життєву біографію тощо). Центральним симптомом порушеної нарцисичної системи є нестабільне відчуття власної цінності (як завищене, так і надмірно

занижене), для підтримки якого людина вимушена розвивати та використовувати компенсаторні механізми, такі як регресія, заперечення, ідеалізація, ідеї могутності тощо. При цьому Self-система розуміється як організована система світу людини, в центрі якої знаходиться її власна особистість. Всі елементи, що утворюють систему Self, комплексно організовані і пов'язані один з одним. Регуляція Self-системи здійснюється за такими цільовими напрямками: задоволення чуттєво-тілесної або іншої фізіологічної потреби; задоволення потреби у впевненості/безпеці; задоволення потреби у стабільній самооцінці; задоволення потреби в наданні сенсу та в смислового досвіду життя; задоволення потреби в освоєнні нових можливостей, в нових формах почуттів, переживань, подій, думок та визнання, нових формах і способах самовираження [2; 4].

Статистична обробка здійснювалась за допомогою комп'ютерної програми SPSS 21.0 for Windows. Використовувались кількісний (кореляційний) та якісний (методи «асів» та «профілів») аналіз отриманих даних.

Емпіричне дослідження було організовано на базі Державного закладу «Південноукраїнський національний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса). Вибірку склали студенти різних факультетів та слухачі відділення перепідготовки кадрів зі спеціальності «Психологія» (192 особи у віці від 25 до 40 років).

Результати емпіричного дослідження та їх обговорення. Перш за все розглянемо результати кореляційного аналізу між показниками схильності до авантюрності та нарцисизму, що наведені в табл. 1.

Таблиця 1.

Значущі коефіцієнти кореляцій між показниками схильності до авантюрності та нарцисизму (N=192)

Показники нарцисизму	Показники схильності до авантюрності						
	AvUst	AvEk	AvKk	AvKo	AvAr	AvPo	AvOb
H1	278**					198**	152*
H2	176*					163*	177*
H3	304**		186**			181*	166*
H4			-142*				
H5	216**						
H6	223**					226**	
H7	169*						
H8					163*		158*
H9				159*	231**		158*
H11					206**		160*
H12	198**	172*		201**	195**	268**	234**
H13			-148*				
H14	283**						
H15			-172*				
H16		-150*					
H17	200**	-222**					
H18	320**						
H19	275**					144*	

Примітка: 1) нулі та коми опущені; 2) позначення ** – значущість зв'язку на рівні $p \leq 0.01$; * – $p \leq 0.05$; 3) N=192; 4) умовні позначення: AvUst – настановний компонент; AvEk – емоційний компонент; AvKk – когнітивний компонент; AvKo – конативний компонент; AvAr – риси особистості, що аранжують авантюризм; AvPo – чутливість до авантюризм дій; AvOb – загальний показник схильності до авантюризм; H1 – безсильне Self; H2 – втрата контролю емоцій і спонукань; H3 – дереалізація, деперсоналізація; H4 – базисний потенціал надії; H5 – незначне Self; H6 – негативне тілесне Self; H7 – соціальна ізоляція; H8 – архаїчний відхід; H9 – грандіозне Self; H10 – прагнення до ідеального Self-об'єкту; H11 – спрага похвал і підтвердження; H12 – нарцисична лютя; H13 – ідеал самодостатності; H14 – знецінювання об'єкта; H15 – ідеал цінностей; H16 – симбіотичний захист Self; H17 – іпохондричний захист від тривоги; H18 – нарцисична вигода від хвороби; H19 – загальний показний нарцисизму.

Аналіз кореляційної таблиці показав, що показник AvUst (настановний компонент схильності до авантюрності) виявив найбільшу кількість взаємозв'язків (переважно на 1% рівні) майже із усіма показниками нарцисизму. Наставний компонент (AvUst) у «Тест-опитувальнику схильності до авантюрності» відображує спрямованість психічної активності на фрагменти, об'єкти ситуації з метою оцінки її «авантюрогеності», що виявляє емоційне відношення до авантюрних дій (позитивне – прийняття, або негативне – неприйняття); думки, що керують реакціями особистості і виступають передумовою авантюрної поведінки (або блокують їх). «Наставний компонент відображує позицію особистості, що не підлягає безпосередньому спостереженню, проте виказує на її вибір, переваги і напрямки, у якому вона буде себе презентувати. Таким чином, настановний компонент визначає вірогідність появи певної поведінки в певній ситуації» [1, 6]. В даному випадку – вірогідність появи (або уникнення) авантюрної поведінки в суб'єктивній ситуації. Отже, настановний компонент схильності до авантюрності відноситься до змістовно-особистісного рівня. Показники, що діагностуються за допомогою методики «Тест оцінки нарцисизму», також відносяться до змістовно-особистісного рівня. Саме цим можна пояснити наявність великої кількості взаємозв'язків між означеними компонентами.

Так як особливий інтерес для нас являє показник AvOb (загальний показник схильності до авантюрності), то зупинимося на його зв'язках більш детально. Цей показник виявив додатні значимі зв'язки із такими показниками, як Н1 (безсильне Self), Н2 (втрата контролю емоцій і спонукань), Н3 (дереалізація, деперсоналізація), Н8 (архаїчний відхід), Н9 (грандіозне Self), Н11 (спрага до похвали і підтвердження) на 5% рівні, та з показником Н12 (нарцисична лють) – на 1% рівні.

Слід зазначити, що наявність кореляції не розкриває причинно-наслідкові зв'язки. За допомогою кореляційного аналізу групується простір заданих ознак і констатується факт наявності взаємозв'язків між ними. В свою чергу, використання якісного аналізу дозволяє за допомогою методу «асів» згрупувати

досліджуваних за певними ознаками (в даному випадку за ознакою авантюрності). Це дозволило виявити в даній вибірці найбільш яскравих представників, які схильні та не схильні до авантюрності, та вивчити в них прояви нарцисизму.

Отже, на рис. 1 надані профілі показників нарцисизму в групах осіб з мінімальними та максимальними значеннями загального показника схильності до авантюрності. На осі ОХ розміщені показники нарцисизму, на осі ОУ – їх значення, що виражені в процентилях. Середня лінія ряду проходить через 50-й перцентиль. Кожний профіль відображає середні значення відповідних показників представників виділених груп, що виражені в процентилях.

Візуально профілі нарцисизму розташовані по обидві сторони середньої лінії ряду, що свідчить про протилежність тенденцій у проявах нарцисизму в таких групах осіб.

Враховуючи змістовий опис показників нарцисизму, що наданий авторами застосованої методики, спробуємо проаналізувати ці профілі (рис. 1). Слід уточнити, що для того, щоби виявити домінуючі тенденції даних показників і описати індивідуально-психологічні характеристики особистості представників кожної групи, необхідно поранжувати значення цих показників у кожному профілі окремо за їх відхиленням від середньої лінії ряду (за зменшенням абсолютного числа). При цьому, значення показника, що розташовані в просторі вище середньої лінії ряду, характеризують тенденцію до позитивного полюса аналізованого параметру. Значення вище 75-ого перцентіля свідчать про яскраву вираженість цього параметра. В свою чергу, розподіл значень нижче середньої лінії ряду говорить про слабку вираженість показника, що аналізується. Значення нижче 25-го перцентіля свідчать про невираженість вивчаемого параметра.

Отже, розглянемо специфіку нарцисизму кожної групи окремо, спираючись на рис. 1 і табл. 2. Спочатку спробуємо охарактеризувати особливості нарцисизму в групі осіб з мінімальним вираженням загального показника схильності до авантюрності (GAmin).

Таблиця 2

Найбільш виражені показники кожного профілю за відхиленням значень від середньої лінії ряду

Ранг	Група 1 (GAmin)	Група 2 (GAmax)
1	H16+ (симбіотичний захист Self)	H12+ (нарцисична лють)
2	H3- (дереалізація, деперсоналізація)	H2+ (втрата контролю емоцій і спонукань)
3	H12- (нарцисична лють)	H19+ (загальний показник нарцисизму)
4	H15+ (ідеал цінностей)	H1+ (безсильне Self)
5	H8- (архаїчний відхід)	H15- (ідеал цінностей)

Примітка: знак «+» після абрєвіатури показників вказує на високий рівень вираженості значень показника; знак «-» свідчить про низький рівень вираженості значень показника.

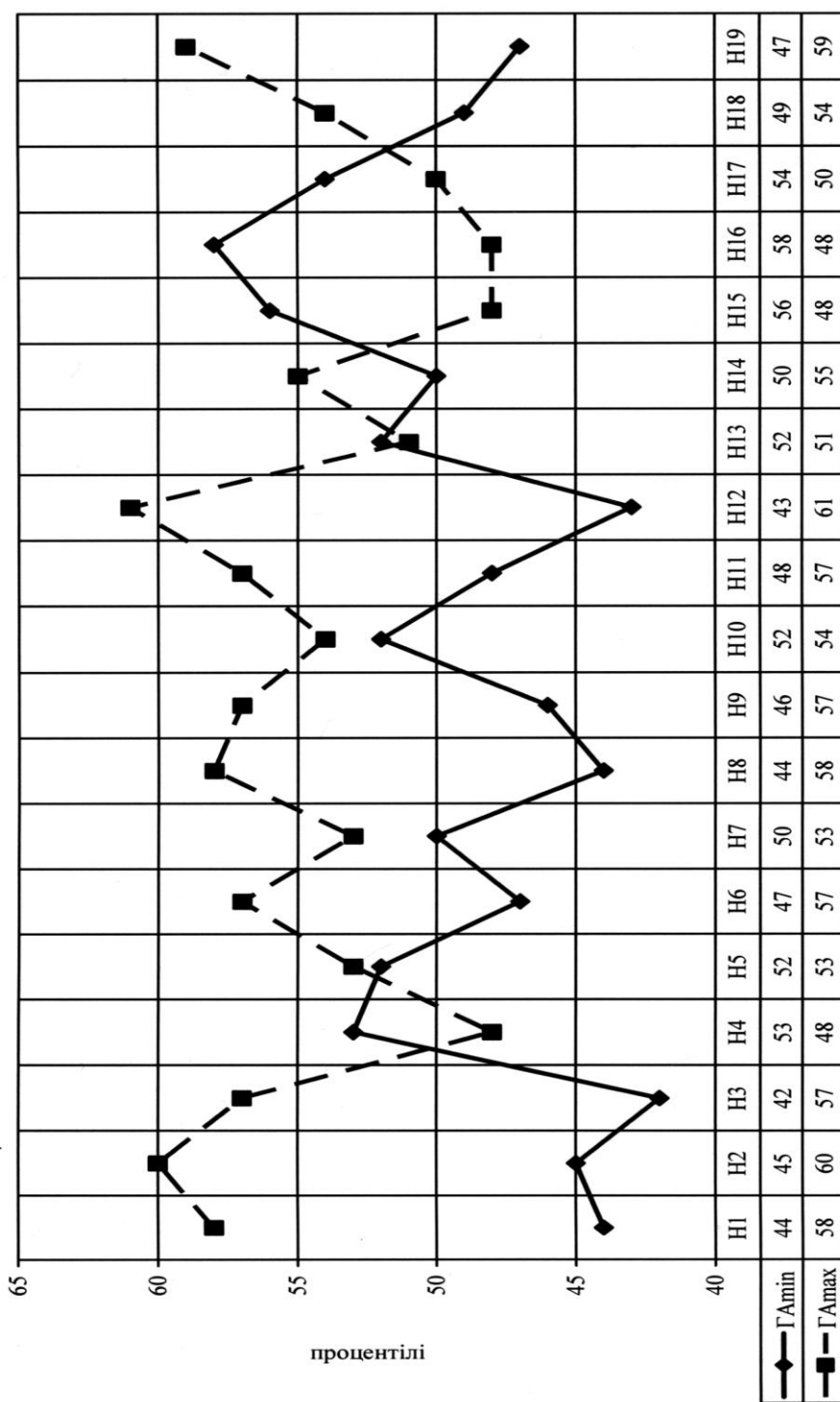

Рис. 1. Профіль показників нарцизму в групах осіб з мінімальним (Gamma_min) та максимальним (Gamma_max) вираженням загального показника схильності до авантюристичності.
 Примітка: 1) Gamma_min (n=51) – група осіб з мінімальним вираженням загального показника схильності до авантюристичності; 2) Gamma_max (n=50) – група осіб з максимальним вираженням загального показника схильності до авантюристичності.

Отже, серед домінуючих за значенням показників нарцизму в цій групі досліджуваних можна виокремити: H16+ (симбіотичний захист Self), H3- (дереалізація, деперсоналізація), H12- (нарцистична лють), H15+ (ідеал цінностей), H8- (архаїчний відхід).

Це дозволяє вважати, що особистості, не схильні до авантюристичності, мало залежать від впливу та думок оточуючих людей, вони не допускають повної психо-

логічної залежності від значимих осіб свого оточення, від чужої та навіть, авторитетної думки. Їх автономність дає змогу сказати «ні» в широких межах (H16+).

Також таким особистості властивий деперсоналізаційний відтінок самосприйняття та дереалізаційний відтінок сприйняття навколишньої реальності, що допомагає їй дистанціюватися від загрозливих процесів в самому собі, зберегти когерентність особистісної

структури. За допомогою цих механізмів індивідуум намагається заперечувати, що дестабілізація зачіпає власну особистість і дійсність, яку вона сприймає. Негативним моментом є те, що ці захисні механізми є дезадаптивними, так як вони самі по собі сприймаються загрозливими і, таким чином, посилюють дестабілізацію (Н3-).

Особам, не схильним до авантюрності, властиве декларування повної байдужості до невдачі, критиці з боку значущих осіб, байдужості до невизнання себе, нечутливості до шкоди, заподіяної оточуючими. Слід зазначити, що за повним запереченням можливості розчаруватися в кому-небудь ховається нарцисичний страх бути знехтуваним (Н12-).

Водночас, неавантюрні особи пишаються своїми ціннісними орієнтаціями, що представляють основи, на яких будується їх життя. Вони виходять з того, що більшість людей не вважають своє життя безглуздом, як би їх ідеали при цьому не формулювалися. Тому вони вільні і незалежні у виборі й можливій зміні внутрішніх орієнтирів. Допускаючи і визнаючи існування зовнішніх ідеалів, така особистість у змозі самостійно сформулювати принципи свого існування на кожний даний момент (Н15+).

Цікавим моментом є те, що особам, несхильним до авантюрної поведінки (авантюрності), притаманні низькі значення параметру Н8-, що відображає неконтрольоване наростання регресивних тенденцій з фантазіями єднання з природою і відходом від міжособистісних відносин. Регресія тут, таким чином, має специфічну якість – це пошук об'єктів, які, на відміну від тих, що розчаровують та ненадійних людських об'єктів, були б постійно доступними і задовольняючими. Це свідчить про нарцисичну фасадність, інтернальний міф власної невтомності як одного з аспектів уявної бездоганності і грандіозності.

Наразі дамо характеристику групі осіб з максимальним вираженням загального показника схильності до авантюрності (Gamma). Домінуючими показниками нарцисизму в цій групі досліджуваних є: Н12+ (нарцисична лють), Н2+ (втрата контролю емоцій і спонукань), Н19+ (загальний показник нарцисизму), Н1+ (безсилне Self), Н15- (ідеал цінностей).

Отже, високі значення такого параметру, як Н2+ свідчать, що авантюрній особистості властиве вміння контролювати ситуативні коливання свого психічного стану, оптимально протистояти втраті самоконтролю та станів, що паралізують її активність. Такій особистості невластиві стан тотальної безпорадності, зниження відчуття своєї психічної цілісності, відсутність цілепокладання, тотально негативна самооцінка, відчуття внутрі-

шньої порожнечі. Важливим є те, що авантюрна особистість, відчуваючи інтенсивний страх, зберігає самоорганізацію і саморегуляцію своєї поведінки. Вона, в принципі, не звертає проти себе фізичну агресію (Н1+).

На відміну від неавантюрної особистості, якій тяжко чинити опір нарцисичному шоку (Н12-), реакція, що притаманна авантюрній особистості, стабілізує Self-систему і захищає її від нарцисичного шоку та втрати власної цінності. Для неавантюрної особистості зустрічна агресія все більше втрачає свою захисну, конструктивну функцію, і трансформується у деструктивну агресію. В свою чергу, авантюрна особистість під впливом негативних емоцій, пов'язаних з образою, соромом, приниженням, розчаруванням мобілізує свою готовність до захисту, свої резерви відповідної люті і помсти. Однак агресія, що при цьому прокидається, носить виключно конструктивний характер з повним контролем поведінки, афекту і спонукань. В силу цього авантюрна особистість мало залежить від прийняття себе оточуючими, їх несправедливої критики. Вона ефективно контролює емоційне реагування на шкоду, що заподіяна оточуючими, яку-небудь невдачу чи розчарування. Вона не підпорядковує відплаті все своє життя, оскільки це означало б більшу залежність від оточуючих, яку вона не допускає (Н12+).

Водночас, на відміну від неавантюрної особистості, авантюрній особистості властивим є зниження впевненості в тому, що її життєві орієнтири обрані вірно, і вони можуть служити опорою у важких ситуаціях, а також у тому, що людина може цілком покласти на себе в знаходженні і перегляді життєвих цінностей. Такі особистості визнають себе моральною досконалістю, перфекціонізмом і гіперболізацію своїх моральних цінностей, жорстко нав'язують їх оточуючим, виключають відсутність ригідних моральних орієнтирів у кожен даний момент, максимальну залежність від загальноприйнятих переконань (страх втрати ідеалізованого Self-об'єкта). Психодинамічно цей модус регулювання Self-системи означає захист від можливих нарцисичних ушкоджень шляхом штучного завищення уявлень про власну моральну досконалість, про свою перевагу над більшістю оточуючих. Також він дозволяє такій особистості каналізувати скидання агресивних імпульсів, що виникають, у зовнішню соціально прийнятній формі моральних докорів на адресу об'єкта (Н15-).

У табл. 3 представлені ті значення t-критерію Ст'юдента, що відображають ступінь достовірної значущості розбіжностей між однойменними показниками профілів обох груп досліджуваних.

Таблиця 3

Значення t-критерію Ст'юдента між однойменними показниками нарцисизму особистості у підвбірках, що порівнюються

Шкали нарцисизму	Значення t-критерію Ст'юдента	Шкали нарцисизму	Значення t-критерію Ст'юдента
Н1	-2,986**	Н8	-2,691**
Н2	-2,792**	Н9	-1,885*
Н3	-2,806**	Н11	-1,968*
Н4	1,018*	Н12	-3,700**
Н6	-1,848*	Н19	-2,249**

Примітка. Позначка ** свідчить про коефіцієнт кореляції на рівні $p \leq 0,01$; позначка * – $p \leq 0,05$.

Отже, ми бачимо, що значення t-критерію Ст'юдента підтверджує наявність розбіжностей між однойменними показниками профілів обох груп досліджуваних.

Проведене дослідження дозволяє дійти наступних **висновків**:

1. Схильність до авантюрної поведінки (авантюрність) у цій роботі розглядається як властивість особистості, котра виявляється в стійкому домінуванні такого емоційного настрою, способу мислення, вчинків, дій, що характеризуються вільною (від будь-яких зовнішніх вимог і умовностей) поведінкою заради досягнення легкого і швидкого успіху переважно без урахування конкретної ситуації.

2. Для емпіричного дослідження були застосовані оригінальний психодіагностичний «Тест-опитувальник схильності до авантюрності» (автори: Саннікова О. П., Санніков О. І., Меленчук Н. І.) та

ЛІТЕРАТУРА

1. А.с. Тест-опитувальник схильності до авантюрності (АВАНТ-1). Самооцінка компонентів авантюрності / О. П. Саннікова, О. І. Санніков, Н. І. Меленчук. – № 59701; опубл. 15.05.2015 р. – 53 с.

2. Вид В. Д. Индекс функционирования Self-системы (на основе теста оценки нарциссизма) : Пособие для врачей / В. Д. Вид, Н. М. Залуцкая. – СПб.: НИПНИ им. В. М. Бехтерева, 2003. – 47 с.

3. Словарь русского языка: в 4-х т. / [ред. А. П. Евгеньева]. – 2 изд., испр. – Т.1. – А-Й., 1981. – 698 с.

4. Клепикова Н. М. Операциональное определение нарциссизма в пределах психической нормы: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / Н. М. Клепикова. –

«Тест оцінки нарцисизму» в адаптації В. Д. Віда, Н. М. Залуцької, А. Я. Вукс.

3. В ході кореляційного аналізу встановлені додатні та від'ємні значимі зв'язки між більшістю показників схильності до авантюрності та нарцисизму.

4. За допомогою якісного аналізу встановлено, що представникам групи авантюрних осіб більш властивий нарцисизм, ніж представникам групи неавантюрних осіб. У авантюрних осіб більш виражені такі риси особистості, як: віра у власну унікальність, грандіозне відчуття самозначимості, потреба в постійній увазі і захопленні, очікування особливого ставлення, перебільшення масштабів власної значущості, що пов'язане із знеціненням цінностей інших людей, прагнення до об'єкта, який «зможе» підтримувати позитивне афективне забарвлення уявлення особистості про себе тощо.

Хабаровск, 2011. – 246 с.

5. Саннікова О. П. Макроструктура особистості: психологічний опис / О. П. Саннікова // Наука і освіта. Спецвипуск. «Психологія особистості: теорія, дослід, практика» – Одеса. – 2013. – №7. – С. 7 – 12.

6. Саннікова О. П. Схильність особистості до психологічного подолання суб'єктивно складних ситуацій / О. П. Саннікова // Наука і освіта. – Одеса, 2014. – № 9. – С. 42 – 49.

7. Тимофеева И. Ю. Авантюризм в русской культуре конца XVII - первой четверти XIX века: дис. ... канд. культуролог. наук : 24.00.01/ И. Ю. Тимофеева. – Комсомольск-на-Амуре, 2005. – 151 с.

REFERENCES

1. Sannikova, O. P., Sannikov, O. I. & Melenchuk N. I. (2015). A.s. *Test-opytuvalnyk skhylnosti do avantiurnosti (AVANT-1). Samoosinka komponentiv avantiurnosti [The test-questionnaire on the susceptibility to adventurism (AVANT-1). Self-assessment components of adventurism]*. № 59701; publ. 15.05.2015 [in Ukrainian].

2. Vid, V. D. & Zalutskaia, N. M. (2003). *Indeks funktsionirovaniia Self-sistemy (na osnove testa otsenki nartsissizma) [Index of Self-system functioning (on the basis of test assessments of narcissism)]*. SPb.: NIPNI im. V. M. Bekhtereva [in Russian].

3. Evgenev, A. P. (Ed.) (1981). *Slovar russkogo yazyka [Dictionary of the Russian Language]*. (Vol. 1. A-Y), 2nd.ed. [in Russian].

4. Klepikova, N. M. (2011). *Operatsionalnoe opredelenie nartsissizma v predelakh psikhicheskoi normy [Operational definition of narcissism within the psychic*

norm]. Candidate's thesis. Habarovsk [in Russian].

5. Sannikova, O. P. (2013). *Makrostruktura osobystosti: psykholohichniy opys [Macrostructure of personality: psychological description]*. *Nauka i osvita – Science and education. Spetsvypusk. «Psykholohiia osobystosti: teoriia, dosvid, praktyka»*, 7, 7–12 [in Ukrainian].

6. Sannikova, O. P. (2014). *Skhylnist osobystosti do psykholohichnoho podolanniia subiektivno skladnykh sytuatsii [The tendency of personality to psychological overcome of subjectively complex situations]*. *Nauka i osvita – Science and education*, 9, 42–49 [in Ukrainian].

7. Timofeeva, I. Yu. (2005). *Avantiurizm v russkoi kulture kontsa XVII – pervoi chetverti XIX veka: [Adventurism in Russian literature of the end of the XVII century – the first quarter of the XIX century]*. *Candidate's thesis. Komsomolsk-na-Amure [in Russian]*.

Наталья Ивановна Меленчук,

аспирант кафедры общей и дифференциальной психологии,
Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского,
ул. Фонтанская дорога, 4, г. Одесса, Украина

НАРЦИССИЧЕСКИЕ ПРОЯВЛЕНИЯ АВАНТЮРНОСТИ

В сообщении представлены результаты теоретико-эмпирического исследования, направленного на изучение соотношения между показателями склонности к авантюрности и проявлениями нарциссизма. Склонность к авантюрному поведению (авантюрность) в данной работе рассматривается как свойство личности, которое про-

является в устойчивом доминировании такого эмоционального настроя, образа мышления, поступков, действий, характеризующихся свободным (от каких-либо внешних требований и условностей) поведением ради достижения легкого и быстрого успеха преимущественно без учета конкретной ситуации. При исследовании соотношения показателей склонности к авантюристике и нарциссизма установлены как отрицательные, так и положительные значимые связи. Рассматриваются и сравниваются профили показателей нарциссизма в группах лиц с минимальной и максимальной выраженностью общего показателя склонности к авантюристике. С помощью качественного анализа установлено, что, в целом, у представителей группы авантюристов общий показатель нарциссизма значительно выше, чем у представителей группы неавантюристов. У авантюристов более выражены такие черты личности, как: вера в собственную уникальность, грандиозное ощущение самозначимости, потребность в постоянном внимании и восхищении, ожидание особого отношения, преувеличение масштабов собственной значимости, что связано с обесцениванием ценностей других людей, стремление к объекту, который «сможет» поддерживать позитивную аффективную окраску представления личности о себе и т.д.

Ключевые слова: авантюризм, склонность к авантюристике, нарциссизм, Self-система, свойство личности, личность.

Nataliia Melnychuk,

*Post-graduate student of General and Differential Psychology Department,
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
4, Fontanska Doroha St., Odesa, Ukraine*

NARCISSISTIC MANIFESTATIONS OF ADVENTURISM

The article presents the results of theoretical and empirical research aimed at investigating the interactions between the propensity to adventurism and manifestations of narcissism. Disposition to the «tendency for adventurous behavior (adventurism)» is considered as a personality trait, as a stable dominance of such an emotional attitude, thinking, actions, which are free (from any external requirements and conventions), behavior for the sake of easy and quick success mainly without regard to a particular situation. In the research were used: the «Test-questionnaire on the susceptibility to adventurism» by O. Sannikova, A. Sannikov, N. Melnychuk, and the an assessment «Test of narcissism» by V. D. Vid, N. M. Zalutskaya, A. I. Wux. In the study the ratio of the propensity to adventurism and narcissism revealed both negative and positive significant relationships. With the help of qualitative analysis it was found that the total indicator of narcissism among the representatives of the group of adventurous persons is significantly higher than that of the group of non-adventurous persons. The more adventurous persons have such personality traits as: belief in their own uniqueness, grandiose sense of oneself, the need for constant attention and admiration, expectations of a special relationship, exaggerating the extent of his own importance due to the depreciation of other people values, the desire for an object that «will be able» to maintain a positive affective coloring of the person self-perception.

Key words: adventurousness, susceptibility to adventurism, narcissism, Self-system, personality trait, personality.

Подано до редакції 10.08.2015
